

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z przyrody, wynikających z realizowanego programu nauczania:

**Tajemnice przyrody. Program nauczania przyrody w klasie 4 szkoły podstawowej. Wydawnictwo Nowa Era,
w klasie 4 w roku szkolnym 2023/2024**

Nauczyciel: Renata Łuczak-Moczydłowska

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I PÓŁROCZE					
Jeżeli uczeń nie opanował wymagań na ocenę dopuszczającą	- wymienia po dwa elementy przyrody nieożywionej i przyrody ożywionej - wymienia zmysły, podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom ; - wyjaśnia, czym jest obserwacja, podaje nazwy przyrządów do obserwacji - przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki ; dokonuje pomiaru za pomocą taśmy mierniczej - notuje dwa/trzy spostrzeżenia; wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu - podaje nazwy głównych kierunków geograficznych na widnokręgu - wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu i gnomonu (określa warunki wyznaczania) - wskazuje w najbliższym otoczeniu po 2 przykłady ciał stałych, cieczy i	<u>Wymagania na ocenę dopuszczającą +</u> - wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>przyroda</i>; - wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej; podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka - omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata; -wymienia źródła informacji o przyrodzie; - omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń - przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu; wymienia propozycje przyrządów, które do prowadzenia obserwacji w terenie; opisuje sposób użycia taśmy mierniczej -określa charakterystyczne	<u>Wymagania na ocenę dostateczną +</u> - wymienia cechy ożywionych elementów przyrody; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka - wymienia cechy przyrodnika; - określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody; - omawia etapy doświadczenia - planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu; - wymienia najważniejsze części mikroskopu - wyjaśnia, co to jest widnokrąg; - omawia budowę kompasu; samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu; -wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki	<u>Wymagania na ocenę dobrą +</u> - podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną; -klasyfikuje wskazane elementy na: ożywione składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka - wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem - planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie; uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji; - omawia sposób przygotowania preparatu mikroskopowego - podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; -porównuje dokładność	<u>Wymagania na ocenę bardzo dobrą +</u> - wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy - na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt; - przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki; wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych - podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; - omawia sposób

	gazów; ciał plastycznych, kruchych i sprężystych, występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych ; - porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości, np. kształtu - wymienia stany skupienia wody w przyrodzie ; podaje przykłady; - omawia budowę termometru ; odczytuje wskazania termometru ; - wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie - wymienia przynajmniej trzy składniki pogody ; rozpoznaje na ilustracji rodzaje opadów ; - wyjaśnia, dlaczego burze są groźne - wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów ; omawia jedną wybraną przez siebie ; - wymienia korzyści z uprawy roślin w domu i ogrodzie; - podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu; rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie - podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze,	cechy obserwowanych obiektów; - przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych ; określa warunki korzystania z kompasu; - wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu - wymienia stany skupienia substancji; podaje dwa/trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym - wyjaśnia zasadę działania termometru; przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia: wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody, – obecność pary wodnej w powietrzu; - wyjaśnia zjawisko parowania i skraplania wody - wyjaśnia pojęcia: <i>pogoda, upał, przymrozek, mróz</i>; - podaje nazwy osadów atmosferycznych - wyjaśnia pojęcia: <i>organizm jednokomórkowy, organizm</i>	pośrednie - wyjaśnia zjawisko rozszerzalności cieplnej, podaje przykłady rozszerzalności cieplnej ciał stałych, cieczy i gazów - wymienia czynniki przyspieszające parowanie; przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru - formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; - podaje, z czego mogą być zbudowane chmury; rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach; - wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne, jak powstaje wiatr - omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych; - charakteryzuje czynności życiowe organizmów; omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego - rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe; wyjaśnia znaczenie znajomości wymagań życiowych uprawianych roślin; - określa cel hodowania zwierząt w domu; wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie	wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu; - klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość; - porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów; - opisuje zasadę działania termometru cieczowego - dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu; - podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody; rysuje schemat zmian stanu skupienia wody - rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów i je nazywa; wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów - porównuje przebieg tych samych czynności życiowych u różnych organizmów, np. ruch, wzrost; - porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym - opisuje szkodliwość	wyznaczania kierunku północnego na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu - przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie rysunkiem - wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi - prezentuje informacje na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi; omawia podział organizmów na pięć królestw - prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe; przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt, np. omówienie najszybszych zwierząt - przedstawia krótkie informacje na temat sztucznych barwników, aromatów identycznych z naturalnymi, konserwantów znajdujących się w

	witamina ; -omawia znaczenie wody dla organizmu - wskazuje na modelu lub schemacie położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego; serca i naczyń krwionośnych, układu oddechowego, elementy szkieletu (też na sobie), układu rozrodczego - wymienia rodzaje naczyń krwionośnych ; -mierzy puls ; podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia - wymienia zasady higieny układu oddechowego - wyjaśnia pojęcie stawy ; omawia dwie zasady higieny układu ruchu - wymienia zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy - rozpoznaje komórki rozrodcze męskie i żeńskie; wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i> - podaje przykłady zmian w okresie dojrzewania u własnej płci	<i>wielokomórkowy</i>; podaje charakterystyczne cechy organizmów; - wymienia czynności życiowe organizmów; rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy - podaje trzy przykłady roślin przyprawowych; - wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana; omawia zasady opieki nad zwierzętami; - podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście; - wykonuje zielnik (pięć okazów) - wymienia składniki pokarmowe; przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy - wymienia narządy budujące przewód pokarmowy; drogi oddechowe; układ ruchu (podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu); żeński i męski układ rozrodczy - omawia rolę układów: pokarmowego, oddechowego, serca i naczyń krwionośnych (wskazuje na schemacie), szkieletu (3), rozrodczego;	zwierzęta możemy hodować w domu; wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt; - omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; wymienia produkty zawierające sole mineralne - wyjaśnia pojęcie <i>trawienie</i>; opisuje drogę pokarmu w organizmie; znaczenie wchłaniania - wymienia funkcje układu krwionośnego; - wyjaśnia, czym jest tętno; - proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego - określa cel wymiany gazowej; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego; - rozróżnia rodzaje połączeń kości; podaje nazwy głównych stawów u człowieka; - wskazuje na ilustracji przewód słuchowy i błonę bębenkową; - omawia zasady higieny układu nerwowego - omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego - opisuje zmiany	zwierząt niepożądanych w domu; -formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie - omawia rolę witamin; wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin; omawia rolę soli mineralnych w organizmie - wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; wskazuje narządy, w których zachodzi trawienie mechaniczne i chemiczne - wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego - wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego; -wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach - porównuje zakres ruchów stawów: barkowego, biodrowego i kolanowego; na modelu	żywności - omawia rolę narządów wspomagających trawienie; wymienia czynniki, które mogą negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki - prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat składników krwi i grup krwi - ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała; planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu - wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała; omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne - prezentuje informacje na temat roli kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie na przestrzeni kilku pokoleń, np. omawia zajęcia prababci, babci, mamy, starszej siostry itp. - prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie

		-opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu - wymienia zasady higieny układu pokarmowego, układu ruchu, układu rozrodczego; skóry, odzieży, paznokci - wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców; - omawia zasady higieny w okresie dojrzewania	psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach; -omawia pracę mięśni szkieletowych (prostownika i zginacza) -na podstawie doświadczenia formułuje wnioski dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia - wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego; wskazuje na planszy narządy -omawia przebieg rozwoju nowego organizmu, - wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność	dojrzewania
II PÓLROCZE					
Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Jeżeli uczeń nie opanował wymagań na ocenę dopuszczającą	- wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia ; - z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach;	<u>Wymagania na ocenę dopuszczającą +</u> - podaje zasady prawidłowego odżywiania; - podaje przykłady wypoczynku czynnego i	<u>Wymagania na ocenę dostateczną +</u> - wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia;	<u>Wymagania na ocenę dobrą +</u> - wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się;	<u>Wymagania na ocenę bardzo dobrą +</u> -przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania

- omawia sposoby dbania o zęby; uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem - wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu - wymienia drogi wnikania drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych ; - wymienia po trzy zasady: unikania chorób przenoszonych drogą oddechową, przez uszkodzoną skórę, drogą pokarmową - wymienia niebezpieczne zjawiska pogodowe; - odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów, -określa sposób postępowania po użądleniu - omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu ; - podaje przykłady środków czystości zagrażających zdrowiu ; -wymienia rodzaje urazów skóry - podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka ;	- wypoczynku biernego - wymienia przyczyny chorób zakaźnych; -wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia objawy wybranej choroby -omawia przyczyny zatruc; -określa zachowania zwierzęcia chorego na wściekliznę - określa zasady postępowania w czasie burzy; - rozpoznaje owady niebezpieczne, - podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; - przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach; - omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń - podaje przykłady substancji uzależniających; skutków działania alkoholu na organizm; sytuacji, w których należy zachować się asertywnie - rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10	- wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej - wyjaśnia, czym są szczepionki; - wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową; - wymienia szkody w organizmie spowodowane pasożytami; omawia objawy zatruc (w tym grzybami) - wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego; - omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości - wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; - wymienia skutki przyjmowania narkotyków; - wyjaśnia, czym jest asertywność - wyjaśnia pojęcie <i>skala liczbowa</i>; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; wykonuje szkic terenu szkoły - opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie; przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy	-wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą - porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy, - klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady; -opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; - omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję i w przypadku oparzeń - rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące - wyjaśnia, czym jest uzależnienie; - charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym; uzasadnia szkodliwość napojów energetyzujących - uzasadnia konieczność zachowań asertywnych; - rysuje plan pokoju w skali 1 : 50; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu; wykonuje szkic okolic szkoły - porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej; odszukuje na mapie wskazane	- przygotowuje informacje na temat objawów boreliozы i sposobów postępowania w przypadku zachorowania na nią -przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym; - prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych - wyjaśnia pojęcia: <i>skala mianowana, podziałka liniowa</i> -rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych -wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy -przygotuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w Polsce, w Europie, na świecie -przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem -prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębokość oceaniczna; wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody - przygotowuje plakat lub

- opisuje zachowania prowadzące do uzależnienia od komputera lub telefonu; - prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji - oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10 ; rysuje plan biurka w skali 1 : 10 - wymienia rodzaje map; - odczytuje informacje zapisane w legendzie planu - rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów; podaje przykłady krajobrazu naturalnego; - wymienia nazwy krajobrazów kulturowych; rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy; - określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy; podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy - rozpoznaje na ilustracji formy terenu; wyjaśnia, czym są równiny ; - wykonuje modele wzniesienia i doliny - przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup - podaje przykłady wód słonych; - wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej	- wyjaśnia pojęcia: <i>mapa</i> i <i>legenda</i>; - określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej; - rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych - wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy; wyjaśnia pojęcie <i>krajobraz kulturowy</i>; - wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy: składniki, które są wytworami człowieka; formy terenu; - omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia; - podaje nazwy grup skał; podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych - podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych; - rozróżnia na ilustracjach rodzaje wód stojących i płynących; - wymienia przykłady pochodzenia nazw miejscowości; - podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych - wyjaśnia, czym są parki	- wyjaśnia pojęcie <i>krajobraz</i>; wymienia składniki krajobrazu; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; - wskazuje składniki naturalne w krajobrazie najbliższej okolicy; opisuje dominujące formy terenu; - opisuje wklęsłe formy terenu; - opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy - wyjaśnia pojęcia: <i>wody słodkie</i>, <i>wody słone</i>; - wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; - omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; porównuje rzekę z kanałem śródlądowym - omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa, związane z rozwojem przemysłu; - wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości - wyjaśnia cel ochrony przyrody; wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną; podaje przykład	- obiekty - opisuje krajobraz najbliższej okolicy, występujące skały, - klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; omawia elementy doliny - omawia proces powstawania gleb - charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi; omawia powstawanie bagna; charakteryzuje wody płynące - podaje przykłady działalności człowieka, które przekształcają krajobraz; -wskazuje źródła informacji o historii swojej miejscowości - wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym; na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa - wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i>; charakteryzuje przystosowania zwierząt do ruchu wody - porównuje świat roślin	- prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów; pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś” - prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie - prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym -podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka - przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących plankton; prezentuje informacje „naj” na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie -prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych -prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu -prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych

okolicy - wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce; podaje dwa/trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych ; wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła - podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie; wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie - wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście - przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze; - odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora - wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie ; omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury - wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu	narodowe; podaje przykłady obiektów będących pomnikami przyrody; omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych - omawia z przykładami przystosowania zwierząt do życia w wodzie; - podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; - omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki - podaje nazwy stref życia w jeziorze; - wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej; rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny strefy - omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury - podaje nazwy warstw lasu; rozpoznaje organizmy żyjące w poszczególnych warstwach ; rozpoznaje pospolite grzyby jadalne -omawia zasady zachowania się w lesie; - wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt	obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy - omawia na przykładach przystosowania roślin do ruchu wód; omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne - wymienia cechy poszczególnych odcinków rzeki; porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki; - omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; -wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora; - charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej; wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej; - charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej - charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt chroniące je przed utratą wody; - wymienia przykłady przystosowań chroniących	oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki - charakteryzuje poszczególne strefy jeziora; rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; - układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze - omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin; - charakteryzuje wymianę gazową u roślin; - wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła - charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach - podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych - przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki; uzasadnia, że łąka jest środowiskiem	regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach -wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych lub innych roślin -wyjaśnia, czym jest walka biologiczna; prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki

	; - podaje trzy zasady zachowania się w lesie - podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych ; rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste - podaje dwa przykłady znaczenia łąki ; wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw; - rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych - wymienia nazwy zbóż ; rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto; - podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; - wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych	i wielkość szyszek; -wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych - wymienia cechy łąki, zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej; - przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące - omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; rozpoznaje nasiona trzech zbóż; - wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami; - uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu	zwierzęta przed działaniem wiatru; - opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych - omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu - porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi; rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste; rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych; - wymienia typy lasów rosnących w Polsce - omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki - rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; - wyjaśnia pojęcia: <i>zboża ozime</i>, <i>zboża jare</i>; - podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw; - wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych	życia wielu zwierząt - podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania; - przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych; - rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy	

UWAGI:

1. Wymagania z końca I półrocza mogą ulec przesunięciu na II półrocze w sytuacjach losowych (np. nieobecność nauczyciela, wycieczka klasy, uroczystość szkolna, inna usprawiedliwiona nieobecność klasy). Wówczas wymagania wiążące związane są z ostatnim tematem realizowanym w I półroczu.
2. Wymagania z początku II półrocza mogą ulec przesunięciu na I półrocze w sytuacjach związanych z kalendarzem roku szkolnego lub realizacją tematów podczas zastępstw za innego nauczyciela nieobecnego. Wówczas wymagania wiążące związane są z ostatnim tematem realizowanym w I półroczu.

R. Łuczak-Moczydłowska

